

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie V Wydział Gospodarczy, w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Maciej Rzewuski (del.)
Protokolant:	sekr. sąd. Arkadiusz Kozioł

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2019 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa K. K. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa – (...)w G.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – (...)w G. na rzecz powoda K. K. (1) kwotę 141.435,80 (sto czterdzieści jeden tysięcy czterysta trzydzieści pięć 80/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 21 lipca 2018 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 17.889,00 (siedemnaście tysięcy osiemset osiemdziesiąt dziewięć 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

III. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 234,00 (dwieście trzydzieści cztery 00/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sędzia Maciej Rzewuski (del.)

Sygn. akt V GC 3/19

UZASADNIENIE

Powód K. K. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – (...)w G. na swoją rzecz kwoty 269.232,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od 2 lipca 2017 r. do dnia zapłaty i kwotą 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności stosownie do art. 10 ust. 1 i 11 ust. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. W uzasadnieniu wskazał, że 19 marca 2018 r. zawarł z pozwanym umowę nr (...), na mocy której zobowiązał się wykonać roboty budowlane w postaci remontu budynku nr (...) na terenie (...) w B. w zakresie wymiany pokrycia dachu, instalacji odgromowej, obróbek blacharskich, elewacji i wentylacji nawiewno-wyciągowej, a pozwany zobowiązał się do odebrania robót i zapłaty wynagrodzenia. Strony przewidziały możliwość rozliczenia częściowego na podstawie faktury częściowej wystawionej za wykonane, odebrane i potwierdzone w protokołach roboty. Strony uzgodniły jedną płatność częściową, dokonując 1 czerwca 2018 r. protokolarnego odbioru robót o wartości 218.888,21 zł netto, potwierdzonych przez inspektora nadzoru inwestorskiego J. S.. Powód wystawił fakturę częściową VAT nr (...) na kwotę 269.232,50 zł brutto (218.888,21 zł netto plus 23% VAT) z 30-dniowym

terminem płatności, tj. do dnia 1 lipca 2018 r., której odbiór pokwitował w imieniu pozwanego J. S.. Mimo upływu terminu płatności i wezwania do zapłaty z 4 lipca 2018 r., pozwany nie uiścił w/w należności (vide: k.5-6).

Pismem z dnia 13 sierpnia 2018 r. powód cofnął częściowo pozew – w zakresie kwoty 127.796,70 zł tytułem należności głównej, odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od 2 do 20 lipca 2018 r. i kwoty 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności stosowanie do art. 10 ust. 1 i 11 ust. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie. W uzasadnieniu wskazał, że po wniesieniu pozwu – dnia 20 lipca 2018 r. pozwany dokonał częściowej zapłaty należności w kwocie 129.232,50 zł, w tym 114.595,50 zł przelewem na rachunek bankowy powoda, a kwotę 14.637 zł oświadczeniem o potrąceniu zawartym w nocie obciążeniowej z 19 lipca 2018 r. Dodał, że aktualne zadłużenie pozwanego opiewa na sumę 141.435,80 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od 21 lipca 2018 r. do dnia zapłaty (vide: k.30-31).

Postanowieniem z dnia 21 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie umorzył postępowanie co do części roszczenia głównego w wysokości 127.796,70 zł, odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od 2 do 20 lipca 2018 r. i kwoty 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności. Postanowienie to stało się prawomocne z uwagi na brak zaskarżenia go przez którąkolwiek ze stron procesowych (vide: k.41-42).

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym 28 listopada 2018 r., V GNc 216/18, Sąd Okręgowy w Olsztynie uwzględnił zmodyfikowane powództwo w całości (vide: k.75-76).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany Skarb Państwa –(...)w G. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że nie kwestionuje treści załączonych do pozwu dokumentów, ani tego: że 19 marca 2018 r. powód zawarł z pozwanym umowę o roboty budowlane nr (...); że 1 czerwca 2018 r. dokonano częściowego odbioru robót budowlanych, a wynagrodzenie za nie zostało ujęte w wystawionej przez powoda fakturze VAT nr (...) kwotę 269.232,50 zł; że pozwany potrącił kwotę 14.637 zł z tytułu naliczonych kar umownych za niezgłoszenie podwykonawcy z wynagrodzeniem objętym fakturą nr (...) oraz że 20 lipca 2018 r. pozwany zapłacił powodowi kwotę 114.595,50 zł. Podniósł natomiast, że wierzytelność dochodzona pozvem wygasła w całości wskutek potrącenia z wierzytelnością pozwanego z tytułu żądania zwrotu wynagrodzenia wypłaconego bezpośrednio w dniu 20 lipca 2018 r. podwykonawcom powoda I. B. i M. B., których wbrew ciążącemu na nim obowiązкови, powód nie zgłosił pozwanemu. Z tą samą wierzytelnością pozwany potrącił karę umowną za niezgłoszenie przez powoda podwykonawców w kwocie 14.637 zł. Nadmienił, że wbrew twierdzeniom zawartym w piśmie częściowo cofającym pozew, powód nie był władny do zaliczenia kwoty 114.595,50 zł na poczet zobowiązań pozwanego innych niż objęte fakturą VAT nr (...), tj. zaległych odsetek za opóźnienie oraz kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności (vide: k.80-88).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 marca 2018 r. K. K. (1) (dalej jako: wykonawca) zawarł ze Skarbem Państwa – (...) w G. (dalej jako: zamawiający) umowę nr (...), w ramach zamówienia publicznego na wykonanie robót budowlanych, prowadzonego w trybie art. 10 ust. 1 w zw. z art. 39-46 Prawa zamówień publicznych. Przedmiotem umowy było wykonanie remontu budynku nr (...) na terenie (...)w B., w zakresie wymiany pokrycia dachu, instalacji odgromowej, obróbek blacharskich, elewacji i wentylacji nawiewno-wyciągowej. Termin realizacji zadania ustalono na dzień 17 lipca 2018 r. (§ 2 umowy).

Strony umówiły się na wynagrodzenie ryczałtowe, ustalone na podstawie złożonej przez wykonawcę oferty na kwotę 526.421,55 zł brutto (§ 5 ust. 1 umowy). Ustalono, że rozliczenie za wykonanie przedmiotu umowy nastąpi: fakturą końcową po zakończeniu i odbiorze robót na poszczególnych zadaniach przez zamawiającego; fakturami przejściowymi (częściowymi) wystawionymi za wykonane, odebrane i potwierdzone na protokołach odbioru elementów robót częściowych przez inspektora nadzoru inwestorskiego (§ 6 ust. 1). Postanowiono, że faktura opłacana będzie na wskazane konto wykonawcy, podane w fakturze, w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia prawidłowo wystawionej faktury częściowej/końcowej wraz z protokołem odbioru częściowego/końcowego i oświadczeniem

podwykonawcy lub dalszego podwykonawcy potwierdzającym dokonanie zapłaty całości należnego mu wymagalnego wynagrodzenia (§ 6 ust. 4 w zw. z § 13 ust. 12 umowy).

W treści § 13 ust. 13 umowy strony postanowiły, że zamawiający dokona bezpośredniej zapłaty wymagalnego wynagrodzenia przysługującego podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy, który zawarł zaakceptowaną przez zamawiającego umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane lub który zawarł przedłożoną zamawiającemu umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są dostawy lub usługi, w przypadku uchylenia się od obowiązku zapłaty odpowiednio przez wykonawcę, podwykonawcę lub dalszego podwykonawcę zamówienia na roboty budowlane.

Równocześnie w § 10 ust. 1 pkt. 1.8 umowy ustalono, że wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną w wysokości 0,1% wartości brutto umowy z podwykonawcą – w przypadku nieprzedłożenia poświadczonej za zgodność z oryginałem kopii umowy o podwykonawstwo lub jej zmiany, za każdy dzień od daty jej podpisania przez strony do dnia przedłożenia umowy zamawiającemu.

Dnia 20 marca 2018 r. wykonawca zawarł z M. B. i I. B., wspólnikami spółki cywilnej (...), (...) s.c.” (dalej jako: podwykonawca) umowę nr (...), której przedmiotem było wykonanie części robót zleconych wykonawcy przez zamawiającego, obejmujących roboty rozbiórkowe, ciesielskie, izolacyjne, impregnacyjne, pokrywcze, murarskie, dociepleniowe i elektryczne. Termin realizacji zadania ustalono na 15 czerwca 2018 r., a wynagrodzenie ryczałtowe podwykonawcy na kwotę 140.000 zł netto. Strony przewidziały karę umowną za zwłokę w wykonaniu przedmiotu robót w wysokości 0,5% ustalonego wynagrodzenia za każdy dzień zwłoki.

W dniu 26 maja 2018 r. podwykonawca nie zabezpieczył budynku nr (...) na terenie (...) w B. przed zalaniem wodami opadowymi. Spowodowało to konieczność interwencji pracowników wykonawcy i zabezpieczenia dachu budynku folią.

Dnia 30 maja 2018 r. zamawiający i wykonawca zawarli Aneks nr (...) do umowy nr (...), którego przedmiotem było wskazanie przedstawiciela wykonawcy na budowie w osobie kierownika budowy K. B..

W dniu 1 czerwca 2018 r. zamawiający dokonał protokolarnego odbioru części robót, z czego wykonane roboty rozbiórkowe opiewały na kwotę 26.293,87 zł, roboty ciesielskie, izolacyjne i impregnacyjne na kwotę 53.634,99 zł, roboty pokrywcze na kwotę 48.301,25 zł, roboty murarskie i wewnętrzne na kwotę 10.605,03 zł, docieplenie stropu nad piętrem na kwotę 67.894,21 zł, oraz rusztowania na kwotę 12.158,83 zł. Do tego momentu nie wykonano robót związanych z malowaniem elewacji, robót z zakresu branży elektrycznej i sanitarnej. Tego samego dnia wykonawca wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 269.232,50 zł, z 30-dniowym terminem płatności, tj. do dnia 1 lipca 2018 r.

Dnia 15 czerwca 2018 r. podwykonawca zgłosił wykonawcy zakończenie robót, wnosząc o wyznaczenie terminu ich odbioru. Pismem z 18 czerwca 2018 r. wykonawca poinformował podwykonawcę, że odbiór robót może nastąpić dopiero po wykonaniu przezeń całego zakresu robót, wzywając go do ukończenia prac. O treści tego pisma wykonawca poinformował zamawiającego drogą elektroniczną w dniu 27 czerwca 2018 r. Od tego momentu kontakt wykonawcy z podwykonawcą „urwał się”. Podwykonawca nie odbierał telefonów od wykonawcy, nie odpowiadał na jego pisma, wysyłane pocztą tradycyjną i elektroniczną.

Pismem z 18 czerwca 2018 r. podwykonawca poinformował zamawiającego o łączącej go z wykonawcą umowie podwykonawczej oraz o odmowie wyznaczenia przez wykonawcę terminu odbioru robót. Pismem z tej samej daty (wysłanym także drogą elektroniczną) wykonawca wezwał podwykonawcę do wskazania terminu zakończenia zleconych mu prac. Również w piśmie z 28 czerwca 2018 r. wykonawca wezwał podwykonawcę do zakończenia robót i odbioru w terminie 5 dni.

W dniu 2 lipca 2018 r. wykonawca zgłosił zamawiającemu gotowość do odbioru końcowego inwestycji. Tego samego dnia podwykonawca wystawił przeciwko wykonawcy fakturę VAT nr (...) na kwotę 140.000 zł, z 30-dniowym terminem płatności, tj. do dnia 1 sierpnia 2018 r.

Dnia 3 lipca wykonawca dokonał jednostronnego odbioru robót zleconych podwykonawcy, w trakcie którego stwierdzono brak wykonania poz. 39 kosztorysu (kratki przewodów kominowych), zanieczyszczenie rynien taśmami opakowań po dachówkach i wadliwe obróbki kołków rur spustowych. Protokół odbioru wraz z wezwaniem do ukończenia robót i usunięcia wad w terminie do 6 lipca 2018 r. wysłano podwykonawcy pocztą elektroniczną i tradycyjną. Wobec braku reakcji podwykonawcy, w/w prace dokończył wykonawca własnymi siłami oraz przy pomocy podwykonawcy R. B..

Pismem z 4 lipca 2018 r. wykonawca wezwał zamawiającego do zapłaty faktury częściowej nr (...). Tego samego dnia zawarto Aneks nr (...) do umowy nr (...), którego przedmiotem było powierzenie podwykonawcy realizacji prac obejmujących rozbiórkę, wymianę pokrycia dachu, murowanie, wymianę instalacji odgromowej i wymianę obróbek blacharskich.

Pismem z 9 lipca 2018 r. zamawiający poinformował wykonawcę, że wstrzymuje płatność faktury częściowej z powodu braku rozliczenia podwykonawcy, a jednocześnie wezwał wykonawcę w trybie art. 143c ust. 3 Prawa zamówień publicznych do zgłoszenia w terminie 7 dni uwag dotyczących zasadności bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy przez zamawiającego.

W dniu 10 lipca 2018 r. zamawiający odebrał protokołem końcowym wszystkie roboty wykonawcy, wobec czego ten wystawił fakturę końcową nr (...) na kwotę 257.189,05 zł, z 30-dniowym terminem płatności, tj. do dnia 9 sierpnia 2018 r.

Pismami z 12 i 17 lipca 2018 r. (wysłanymi pocztą tradycyjną i elektroniczną) wykonawca wezwał podwykonawcę do zapłaty kosztów dokończenia robót, usunięcia wad i zapłaty kary umownej za opóźnienie w realizacji zadania.

Dnia 17 lipca 2018 r. wykonawca zgłosił zamawiającemu zastrzeżenia co do bezpośredniej płatności wynagrodzenia podwykonawcy. W uzasadnieniu pisma podkreślił, że w dacie wymagalności płatności faktury podwykonawcy, będzie ona uregulowana przez wykonawcę. Jednocześnie stwierdził, że podwykonawca nie wykonał wszystkich prac objętych umową z wykonawcą oraz że część wykonanych już prac miała wady. Podniósł też fakt obciążenia podwykonawcy karą umowną z tytułu opóźnienia w realizacji powierzonych mu robót.

Notą obciążeniową z 19 lipca 2018 r. zamawiający obciążył wykonawcę karą umowną w wysokości 14.637 zł z tytułu niezgłoszenia podwykonawcy.

Dnia 20 lipca 2018 r. zamawiający przełał na rachunek podwykonawcy kwotę 140.000 zł tytułem wynagrodzenia za wykonane przezeń prace. Tego samego dnia zamawiający dokonał płatności na rachunek wykonawcy kwoty 114.595,50 zł, tytułem „Faktura (...) kara 14.637,00 dla podwykonawcy 140.000.00”.

Pismami z 25 lipca 2018 r. zamawiający poinformował wykonawcę o dokonaniu bezpośredniej płatności wynagrodzenia podwykonawcy i o potrąceniu wierzytelności o zwrot tego wynagrodzenia (140.000 zł) oraz kwoty 14.637 zł tytułem kary umownej za niezgłoszenie podwykonawcy, z należności objętej fakturą częściową nr (...). W uzasadnieniu wskazał, że inspektor nadzoru z ramienia zamawiającego stwierdził fakt wykonania przez podwykonawcę robót zleconych mu przez wykonawcę.

W dniu 18 grudnia 2018 r. zamawiający złożył oświadczenie o potrąceniu wierzytelności regresowej w kwocie 140.000 zł z wierzytelnością wykonawcy objętą fakturą VAT nr (...).

(dowody: umowa nr (...) – k.9-17, Aneks nr (...) – k.18, protokół odbioru wykonanych elementów, robót obiektu – częściowy – k.19, faktura VAT nr (...) – k.20, wezwanie do zapłaty – k.21-22, tabela z kursem walut – k.23-34, potwierdzenie przelewu – k.32, nota obciążeniowa – k.33, kosztorys – k.90-127, umowa nr (...) – k.128-134, protokół przekazania tereny budowy – k.135-136, zapytanie podwykonawcy – k.137, obmiar powykonawczy – k.138-141, zgłoszenie do odbioru – k.142, protokół odbioru końcowego – k.143-146, obmiar robót końcowy – k.147-149, dziennik budowy – k.150-157, pisma zamawiającego – k.158-159, k.167-168, k.169-171, Aneks nr (...) – k.160-162, k.198, pisma

wykonawcy – k.163-164, k.186-187, k.188-189, k.190-194, k.196-197, k.200-204, k.209, k.222-232, faktura VAT nr (...) – k.165, potwierdzenie przelewu – k.166, oświadczenie o potrąceniu – k.172, k.272-274, wydruki wiadomości tekstowych – k.183-184, zgłoszenie odbioru prac – k.185, protokół odbioru – końcowy – k.195, faktura VAT nr (...) – k.199, kosztorys powykonawczy – k.205-207, faktura VAT nr (...) – k.208, dokumentacja fotograficzna – k.210-221, k.271, potwierdzenia nadania – k.263-270, k. 301-302; zeznania świadków: M. B. – k.275-276, J. S. – k.276-276v, K. B. – k.276v-277, R. K. – k.277-277v, R. B. – k.277v-278; zeznania powoda – k.303v-304v, zeznania przedstawicielki pozwanego K. K. (2) – k.304v-305)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty przedłożone przez strony, które uznano za wiarygodne w całości, gdyż nie budziły one zastrzeżeń Sądu co do ich autentyczności ani prawdziwości twierdzeń w nich zawartych oraz zeznań przesłuchanych w sprawie świadków i stron procesowych. Sąd zważył przy tym, że pozwany nie kwestionował przedstawionych przez powoda dokumentów, z wyjątkiem przedłożonej dokumentacji fotograficznej, a dokładnie daty jej powstania. Dokumentację tą jednak, w ocenie Sądu, wespół z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie, a zwłaszcza z zeznaniami świadków R. B. (k.278) i R. K. (k.277) oraz z zeznaniami powoda (k.303v), należało uznać za w pełni wiarygodną.

Poza tym ustalony w sprawie stan faktyczny w większości pozostawał bezsporny pomiędzy stronami procesu. Już w sprzeciwie od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, pozwany oświadczył, że nie kwestionuje treści załączonych do pozwu dokumentów, ani tego: że 19 marca 2018 r. powód zawarł z pozwanym umowę o roboty budowlane nr (...); że 1 czerwca 2018 r. dokonano częściowego odbioru robót budowlanych, a wynagrodzenie za nie zostało ujęte w wystawionej przez powoda fakturze VAT nr (...) kwotę 269.232,50 zł; że pozwany potrącił kwotę 14.637 zł z tytułu naliczonych kar umownych za niezgłoszenie podwykonawcy z wynagrodzeniem objętym fakturą nr (...) oraz że 20 lipca 2018 r. pozwany zapłacił powodowi kwotę 114.595,50 zł.

Zgodnie z przepisem art. 647 k.c. przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i z zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia. Skoro więc wykonawca wykonał roboty budowlane objęte umową nr (...), które następnie zostały odebrane przez zamawiającego protokołem końcowym z dnia 10 lipca 2018 r. w całości, to bezspornie należało mu się umówione wynagrodzenie ryczałtowe.

Negując obowiązek zapłaty tego wynagrodzenia ponad przelaną dnia 20 lipca 2018 r. kwotę 114.595,50 zł, pozwany podniósł zarzut wygaśnięcia wierzytelności dochodzonej pozwem, wskutek potrącenia jej z wierzytelnościami pozwanego z tytułu żądania zwrotu wynagrodzenia wypłaconego bezpośrednio podwykonawcy powoda (140.000 zł) oraz z tytułu kary umownej nałożonej na wykonawcę za niezgłoszenie podwykonawcy (14.637 zł). Nadmienił, że wbrew twierdzeniom zawartym w piśmie częściowo cofającym pozew, powód nie mógł skutecznie zaliczyć kwoty 114.595,50 zł na poczet zobowiązań pozwanego innych niż objęte fakturą VAT nr (...), tj. zaległych odsetek za opóźnienie i kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu pozwanego wygaśnięcia wierzytelności dochodzonej pozwem wskutek jej potrącenia z wierzytelnościami zamawiającego należy zważyć co następuje.

Nie może budzić wątpliwości skuteczność dokonanego potrącenia kwoty 14.637 zł z wierzytelnością powoda, którą to kwotą został obciążony wykonawca w ramach kary umownej za niezgłoszenie podwykonawcy. Fakt niezgłoszenia podwykonawcy zamawiającemu nie był kwestionowany przez powoda, a zasadność obciążenia wykonawcy karą umowną z tego tytułu wynikała wprost z postanowień umowy wiążącej strony (§ 10 ust. 1 pkt. 1.8). Tym samym, nie może budzić wątpliwości skuteczność potrącenia dokonanego przez pozwanego w tym zakresie. Co więcej, uwzględniając ten zarzut powód zmodyfikował treść pierwotnie dochodzonego żądania.

Jeśli zaś chodzi o zarzut potrącenia wierzytelności powoda z wierzytelnością pozwanego o zwrot kwoty 140.000 zł tytułem wynagrodzenia wypłaconego bezpośrednio podwykonawcy powoda, to w ocenie Sądu, zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie z następujących przyczyn.

Otóż w treści § 13 ust. 13 umowy nr (...) strony wyraźnie postanowiły, że zamawiający dokona bezpośredniej zapłaty wymagalnego wynagrodzenia przysługującego podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy, który zawarł zaakceptowaną przez zamawiającego umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane lub który zawarł przedłożoną zamawiającemu umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są dostawy lub usługi, w przypadku uchylenia się od obowiązku zapłaty odpowiednio przez wykonawcę, podwykonawcę lub dalszego podwykonawcę zamówienia na roboty budowlane.

Treść powołanego zapisu umownego nawiązuje do brzmienia przepisu art. 143c ust. 1 Prawa zamówień publicznych, w myśl którego zamawiający dokonuje bezpośredniej zapłaty wymagalnego wynagrodzenia przysługującego podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy, który zawarł zaakceptowaną przez zamawiającego umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane, lub który zawarł przedłożoną zamawiającemu umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są dostawy lub usługi, w przypadku uchylenia się od obowiązku zapłaty odpowiednio przez wykonawcę, podwykonawcę lub dalszego podwykonawcę zamówienia na roboty budowlane.

Innymi słowy, dla aktywacji obowiązku zamawiającego dokonania bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, musiałyby zostać kumulatywnie spełnione trzy przesłanki: 1) roszczenie o zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy musiało być wymagalne, 2) zamawiający musiał zaakceptować umowę o podwykonawstwo i 3) wykonawca musiał uchylać się od obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy. Raz jeszcze należy podkreślić, że aby zamawiający stał się legitymowany do zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, to wszystkie wyżej wymienione przesłanki musiały zostać spełnione łącznie. Brak ziszczenia się którejkolwiek z nich, negował obowiązek zamawiającego w opisywanym zakresie.

O ile w ocenie Sądu, w okolicznościach niniejszej sprawy można teoretycznie mówić o ziszczeniu się dwóch przesłanek z § 13 ust. 13 umowy w postaci: wymagalności roszczenia podwykonawcy o zapłatę wynagrodzenia (choć faktura wystawiona przez podwykonawcę traktowała o 30-dniowym terminie zapłaty, a zamawiający dokonał płatności przed upływem tego terminu) i o akceptacji umowy podwykonawczej przez zamawiającego (choć umowę podwykonawczą zawarto 20 marca 2018 r., zaś Aneks nr (...) do umowy wiążącej strony, akceptujący osobę podwykonawcy – 4 lipca 2018 r.), o tyle brak jest jakichkolwiek dowodów świadczących o spełnieniu trzeciej obligatoryjnej przesłanki w postaci uchylenia się powoda od obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy.

Po pierwsze, trzeba pamiętać, że podwykonawca wystawił przeciwko wykonawcy fakturę VAT nr (...), opiewającą na kwotę 140.000 zł, w dniu 2 lipca 2018 r., z 30-dniowym terminem płatności, tj. do dnia 1 sierpnia 2018 r. Notoryjne jest zatem, że skoro termin płatności upływał dopiero 1 sierpnia 2018 r., to nie sposób przyjąć, aby przed tą datą wykonawca mógł choćby in abstracto uchylić od zapłaty żądanej kwoty.

Po drugie, w dniu 17 lipca 2018 r. wykonawca zgłosił zamawiającemu w trybie art. 143c ust. 4 Prawa zamówień publicznych pisemne zastrzeżenia co do zasadności bezpośredniej płatności wynagrodzenia podwykonawcy. W uzasadnieniu tego pisma podkreślił jednak stanowczo, że w dacie wymagalności płatności faktury podwykonawcy, zostanie ona uregulowana przez wykonawcę.

Po trzecie, powód zgłaszał zastrzeżenia co do jakości i terminowości robót wykonanych przez podwykonawcę. W trakcie przeprowadzonego w dniu 3 lipca 2018 r. jednostronnego odbioru robót zleconych podwykonawcy, stwierdzono bowiem brak wykonania poz. 39 kosztorysu (kratki przewodów kominowych), zanieczyszczenie rynien taśmami opakowań po dachówkach oraz wadliwe obróbki kołków rur spustowych. Dodatkowo wykonawca obciążył podwykonawcę karą umowną za nieterminowe wykonanie zadania. Mimo to, powód zeznał na rozprawie, że „przed upływem terminu płatności wynagrodzenia wskazanego w fakturze podwykonawcy, wziął kredyt żeby mieć pieniądze na zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy” (k.304v). Okoliczność ta nie została zakwestionowana przez pozwanego.

Mając powyższe na uwadze, budzi uzasadnione wątpliwości dlaczego zamawiający zdecydował się zapłacić wynagrodzenie bezpośrednio podwykonawcy już 20 lipca 2018 r., skoro wyznaczony przez podwykonawcę termin upływał 1 sierpnia 2018 r. Twierdzenia przedstawicielki pozwanego K. K. (2), że zamawiający „za wszelką cenę chciał żeby powód dogadał się z podwykonawcą i żeby nie angażował zamawiającego we wzajemne rozliczenia z panem B.” (k.305) nie przekonują.

Dziwi też dlaczego w sytuacji, w której wykonawca zgłosił zastrzeżenia co do zasadności bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy przez zamawiającego oraz co do wysokości należnej zapłaty, ten nie wstrzymał się z płatnością albo np. nie złożył kwoty potrzebnej na pokrycie wynagrodzenia podwykonawcy do depozytu sądowego, do czego przecież był uprawniony po myśli art. 143c ust. 5 Prawa zamówień publicznych.

W końcu po czwarte, ale najważniejsze, z zeznań świadka M. B. złożonych na rozprawie w dniu 17 czerwca 2019 r. wynika wprost, że podwykonawca „nie zgłaszał żądania zapłaty wynagrodzenia dla powoda”, że „nie występował do niego nigdy z fakturą” (k.275v). Okoliczność tę potwierdził powód zeznając, że „Pan B. nie zwracał się do niego z żądaniem zapłaty wynagrodzenia za wykonaną pracę” (k.304).

Skoro więc podwykonawca jednoznacznie zeznał (co nie było przedmiotem żadnych zastrzeżeń ze strony pozwanego), że nigdy nie zwracał się do wykonawcy o zapłatę należnego mu wynagrodzenia za wykonane prace (ponieważ stosowną fakturę skierował bezpośrednio do zamawiającego), to nie sposób przyjąć, aby wykonawca uchylał się, ani nawet by mógł się uchylić od zapłaty takiego wynagrodzenia.

Konkludując, zdaniem Sądu, w okolicznościach przedmiotowej sprawy, w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, nie można przyjąć, aby wykonawca uchylał się od zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy. Tym samym po stronie zamawiającego nigdy nie powstał obowiązek zapłaty wynagrodzenia należnego (...) I. B., (...) s.c.”. W konsekwencji w dniu 20 lipca 2018 r. zamawiający nie był legitymowany do zapłaty podwykonawcy kwoty 140.000 zł, i mimo że taką należność uiszczył, to w tamtym czasie miała ona charakter świadczenia nienależnego. Tym samym, po stronie zamawiającego nie powstało roszczenie regresowe przeciwko wykonawcy o zwrot w/w kwoty. W konsekwencji wierzytelność o zwrot sumy 140.000 zł nie mogła zostać skutecznie potrącona z wierzytelnością dochodzoną pozwem.

W okolicznościach badanej sprawy Sąd Okręgowy, głównie z przyczyn formalnych, nie mógł również podzielić zarzutu pozwanego, że wbrew twierdzeniom zawartym w piśmie częściowo cofającym pozew, powód nie był władny do zaliczenia kwoty 114.595,50 zł na poczet zobowiązań pozwanego innych niż objęte fakturą VAT nr (...), tj. zaległych odsetek za opóźnienie oraz kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności. Trzeba bowiem zaznaczyć, że postanowieniem z 21 sierpnia 2018 r. tut. Sąd umorzył postępowanie nie tylko co do części roszczenia głównego w wysokości 127.796,70 zł, ale właśnie także co do odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od 2 do 20 lipca 2018 r. oraz kwoty 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności. Strona pozwana świadoma treści zapadłego w tej materii rozstrzygnięcia, nie zaskarżyła go w żadnym zakresie.

W tym stanie rzeczy, wobec faktu nienależytej zapłaty przez zamawiającego wynagrodzenia podwykonawcy, roszczenie dochodzone pozwem (w zmodyfikowanej z uwagi na częściowe cofnięcie pozwu postaci) zasługiwało na uwzględnienie w całości, łącznie ze świadczeniami ubocznymi w postaci odsetek.

Jeśli chodzi o wysokość dochodzonego pozwem roszczenia odsetkowego, to Sąd miał na uwadze przepis art. 481 § 1 k.c., w myśl którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

W dniu 1 stycznia 2016 r. weszła w życie ustawa z 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1830), która znowelizowała zarówno przepisy tej ustawy, jak i art. 481 k.c. Przez transakcję handlową należy rozumieć

umowę, której przedmiotem jest odpłatna dostawa towaru lub odpłatne świadczenie usługi, jeżeli strony, o których mowa w art. 2, zawierają ją w związku z wykonywaną działalnością (art. 4 pkt 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, dalej jako: u.t.z.). W sprawie nie budziło wątpliwości, że występujące w procesie strony są podmiotami wyszczególnionymi w art. 2 u.t.z. i że zawarły transakcję handlową w rozumieniu art. 4 pkt 1 u.t.z. Zgodnie zaś z regulacją art. 8 ust. 1 u.t.z. w transakcjach handlowych, w których dłużnikiem jest podmiot publiczny, wierzycielowi, bez wezwania, przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych, za okres od dnia wymagalności świadczenia pieniężnego do dnia zapłaty, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki: 1) wierzyciel spełnił swoje świadczenie; 2) wierzyciel nie otrzymał zapłaty w terminie określonym w umowie. Oba te warunki w okolicznościach przedmiotowej sprawy zostały spełnione.

W rezultacie, na podstawie wyżej powołanych przepisów, powództwo zasługiwało na uwzględnienie także w części dotyczącej roszczenia odsetkowego.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., w którym ustawodawca zawarł dwie podstawowe zasady rozstrzygnięcia o kosztach procesu, tj. zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych. Pierwsza z tych zasad oznacza, że strona, która sprawę przegrała obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi poniesione przez niego koszty procesu. Natomiast z drugiej zasady wynika, że przeciwnik, co prawda zwraca poniesione koszty, jednak tylko te, które były niezbędne do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony. Za takie koszty po stronie powoda należało uznać opłatę sądową od pozwu w wysokości 7.072 zł, opłatę skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł odpowiadającej stawce minimalnej.

Na podstawie przepisu art. 113 u.k.s.c. w zw. z art. 98 k.p.c. Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 234 zł tytułem wydatków pokrytych tymczasowo ze Skarbu Państwa.

Sędzia Maciej Rzewuski (del.)